

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF AAN DE WIJK RODENBACHPLEIN TE VILVOORDE

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

ABO Archeologische Rapporten 697

Rapport opgemaakt door: Gabriella Kaszas

Kontichsesteenweg 38

B-2630 Aartselaar

Juni 2018

Dossiernr. 22803

2018D132

INHOUD

1	Administratieve gegevens	4
2	Inleiding	5
3	Gemotiveerd advies	10
3.1	Tracé	Error! Bookmark not defined.
3.2	Wadi's en grachten.....	Error! Bookmark not defined.
3.3	Nutsleidingensleuf.....	Error! Bookmark not defined.
3.4	Groenaanleg en groenwerken.....	Error! Bookmark not defined.

AFBEELDINGENLIJST

Figuur 1 - GRB kaart met aanduiding wadi's (groen) en grachten (paars), (bron: Geopunt 2017).....	6
Figuur 2 - GRB kaart met aanduiding nutsleidingensleuf (geel) (bron: Geopunt 2017).....	7
Figuur 3 - GRB kaart met aanduiding toekomstige werken (bron: opdrachtgever 2017).....	8
Figuur 4 - GRB kaart met aanduiding wadi's(groen) en grachten (paars) (bron: Geopunt 2017)....	Error!
Bookmark not defined.	
Figuur 5 - GRB kaart met aanduiding nutsleidingensleuf (geel) (bron: Geopunt 2017)	Error! Bookmark not defined.
Figuur 6 - GRB kaart met toekomstige werken (bron: Geopunt 2017)	Error! Bookmark not defined.

1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode	Onroerend Erfgoed: 2018D122
ISSN-nummer	2406-3940
Erkend Archeoloog	ABO NV
Erkenningsnummer	OE/ERK/Archeoloog/2017/00167
Naam + adres onderzoeksgebied	Houtem (Vilvoorde)
- Straat + nr.:	Rodenbachplein, Keiput, Houtemboskerkweg, Lande Bundervoetweg, Bloedstraat, Eggenpad, Lange Wandeling
- Postcode :	1800
- Fusiegemeente :	Vilvoorde
- Land :	België
Lambertcoördinaten1 972 (EPSG:31370)	N: 156 975,12 m - 181 958,68 m Z: 156 985,90 m - 181 794,77 m O: 157 133,60 m - 181 856,63 m W: 156 854,63 m - 181 856,26 m
Kadaster	
- Gemeente :	Vilvoorde, Vlaams Brabant
- Afdeling :	VILVOORDE 3 AFD/ROTSelaar/
- Sectie :	F
- Perceel :	F137n5, F137k7, F147k8, F137w7, F147k8, F147h8, F147k8, F137g5, F137e5, F137l3,F137d5,F137e2,F137g7,F137b4
Onderzoekstermijn	oktober 2017 - juni 2018
Thesaurus	Bureauonderzoek, RWA leidingen, grachten, groenaanleg

2 INLEIDING

Deze archeologienota werd opgesteld door ABO NV naar aanleiding van riolerings- en aanverwante infrastructuurwerken, groenaanleg rond de Rodenbachplein in de wijk Houtem te Vilvoorde (provincie Vlaams-Brabant). De werken omvatten de aanleg van een rioleringsstelsel dat overwegend met sleuven aangelegd zal worden, de realiseren van wadi's, infiltratiegrachten en groenaanleg tussen de gebouwen.

Het tracé van de riolering bestaat uit meerdere kleine gedeelten, verspreid tussen de appartementsblokken.

1. Lange Wandelling – Lange Bundervoetweg : Tracé bestaat uit een buis van 400mm, die op een diepte van 1.11m Mv tot 2.2m MV wordt aangebracht
2. Keiput- Eggenpad: Tracé bestaat uit een buit van 400mm, die op een diepte van 1.15m MV tot 1.7m MV wordt aangebracht.
3. Derdeschoofstraat: Twee korte tracés bestaande uit leidingen met een diameter van 400mm en een diepteligging van 1.38mMV-3.2mMV. Een gedeelte van de riolering bevat een diameter van 900mm, waarvan de diepte 3.91mMv tot 4.15mMV bedraagt.

Hiernaast worden er ook wadi's en infiltratiegrachten gerealiseerd binnen het onderzoeksgebied. Hun locatie is terug te vinden aan de plannen. De oppervlakte van de drie infiltratiegrachten samen bedraagt ca; 92m². De oppervlakte van de drie wadi's samen bedraagt ca 908 m².

Het onderzoeksgebied was doorheen de geschiedenis steeds onbebouwd en is pas in de jaren '70 bebouwd geraakt.

Voor het tracé, de lokale aansluitingen, en het groen gebied tussen de appartementsblokken werden een reeks argumenten afgewogen binnen een kosten-batenanalyse voor verder onderzoek:

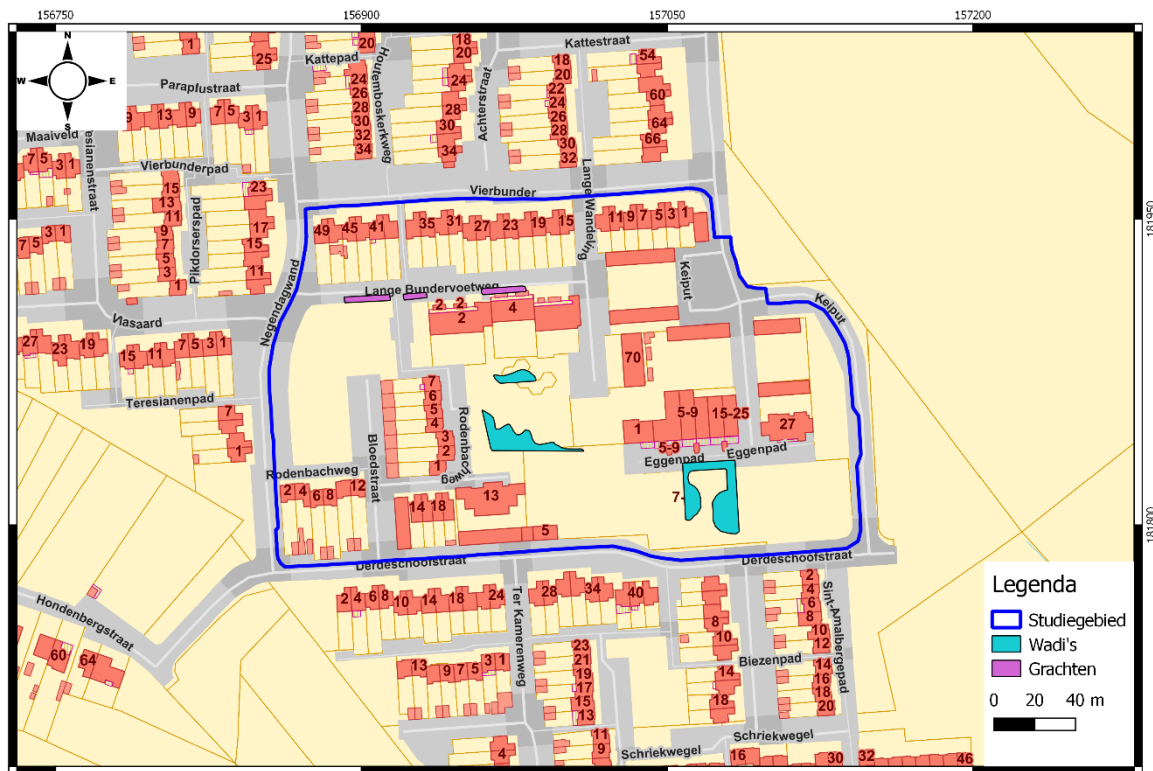
Tracé

1. Het onderzoeksgebied ligt in een gunstige locatie op hoogte nabij open water waardoor het aantrekkelijk was voor menselijke occupatie.
2. Er zijn een groot aantal archeologische vindplaatsen gekend in de directe omgeving. Het gaat hierbij voornamelijk om metaaltijd en romeinse sites.
3. Er werden tot nog toe weinig prehistorische sporen teruggevonden in de directe omgeving, met uitzondering desondanks de gunstige locatie.
4. Er bevindt zich al een riolering onder de huidige rijweg die lokaal een negatieve invloed had op de natuurlijke bodemopbouw, tot een diepte van 1.5 meter en de huidige wegkoffer heeft de ondergrond tot een diepte van ca. 45cm verstoord.
5. Het tracé voor de RWA-leiding bestaat slechts uit 1 sleuf met een max. breedte van 1,6 – 2.85m waardoor er slechts weinig ruimtelijk inzicht verworven kan worden uit eventuele aanwezige grondsporen.
6. Het tracé voor de RWA-leiding bevindt zich onder de openbare weg. Verder onderzoek brengt grote mobiliteitshinder met zich mee, zorgt voor vertraging van de werken, en zorgt voor bijkomende hinder voor de bewoners van de omgeving.

Wanneer bovenstaande argumenten worden opgenomen bij een kosten-batenanalyse dan weegt het potentieel tot kennisvermeerdering hier niet op tegen de kosten, algemene mobiliteitshinder en

hinder voor de buurtbewoners die verder archeologisch onderzoek hier met zich meebrengen. Bijgevolg valt verder archeologisch onderzoek ter hoogte van het tracé en de lokale aansluitingen niet te verantwoorden en wordt de **vrijgave** voor deze delen van het onderzoeksgebied geadviseerd. Hierbij dient opgemerkt te worden dan ondanks de vrijgave van deze zones, de meldingsplicht voor archeologische resten nog steeds geldt.

Wadi's en infiltratiegrachten:

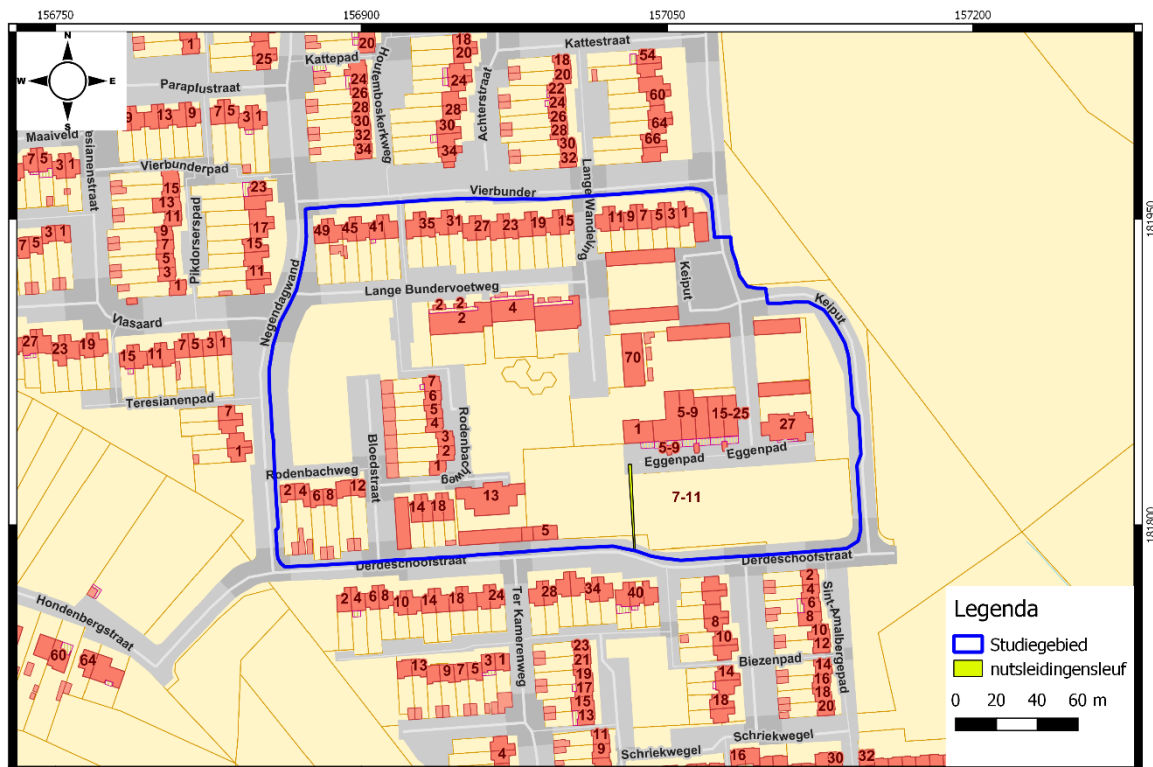

Figuur 1 - GRB kaart met aanduiding wadi's (groen) en grachten (paars), (bron: Geopunt 2017).

1. Het onderzoeksgebied ligt in een gunstige locatie op hoogte nabij open water waardoor het aantrekkelijk was voor menselijke occupatie.
2. Er zijn een groot aantal archeologische vindplaatsen gekend in de directe omgeving. Het gaat hierbij om sites vanaf het Bronstijd tot de Nieuwste Tijd. De groot aantal van de meldingen getuigt van een zekere aanwezigheid tussen de metaaltijden en romeinse periode, gezien 2-300 meter ten noorden van het onderzoeksgebied de romeinse weg werd aangesneden en bijhorende huisplattegronden zijn gevonden. Desondanks de gunstige locatie zijn vondsten vanuit de prehistorie schaars.
3. Het terrein waarop zich de wadi's en grachten bevinden is zeker sinds de 18de eeuw onbebouwd gebleven. Pas in de jaren 1970er is de wijk Houtem ontwikkeld, die een impact kon hebben op de bewaring.
4. De ingreep in de bodem vindt lokaal ter hoogte van de wadi's en de grachten plaats waardoor het mogelijk is eventuele archeologische sporen ruimtelijk te kaderen.

Wanneer bovenstaande argumenten worden opgenomen bij een kosten-batenanalyse dan blijkt dat het potentieel tot kennisvermeerdering hier wel opweegt tegen de kosten van verder onderzoek. Bijgevolg wordt hier verder onderzoek met ingreep in de bodem geadviseerd. Op de plaats van de wadi's en de infiltratiegrachten is verder onderzoek momenteel nog niet mogelijk aangezien de opdrachtgever nog geen eigenaar van de percelen is, gedeeltelijk ook verhard is en vooronderzoek met ingreep in de bodem bijgevolg juridisch onwenselijk is. Bijgevolg dient het vervolgonderzoek binnen een uitgesteld traject opgenomen te worden. Hiervoor is een programma van maatregelen opgesteld dat bij deze nota werd gevoegd.

Nutsleidingensleuf

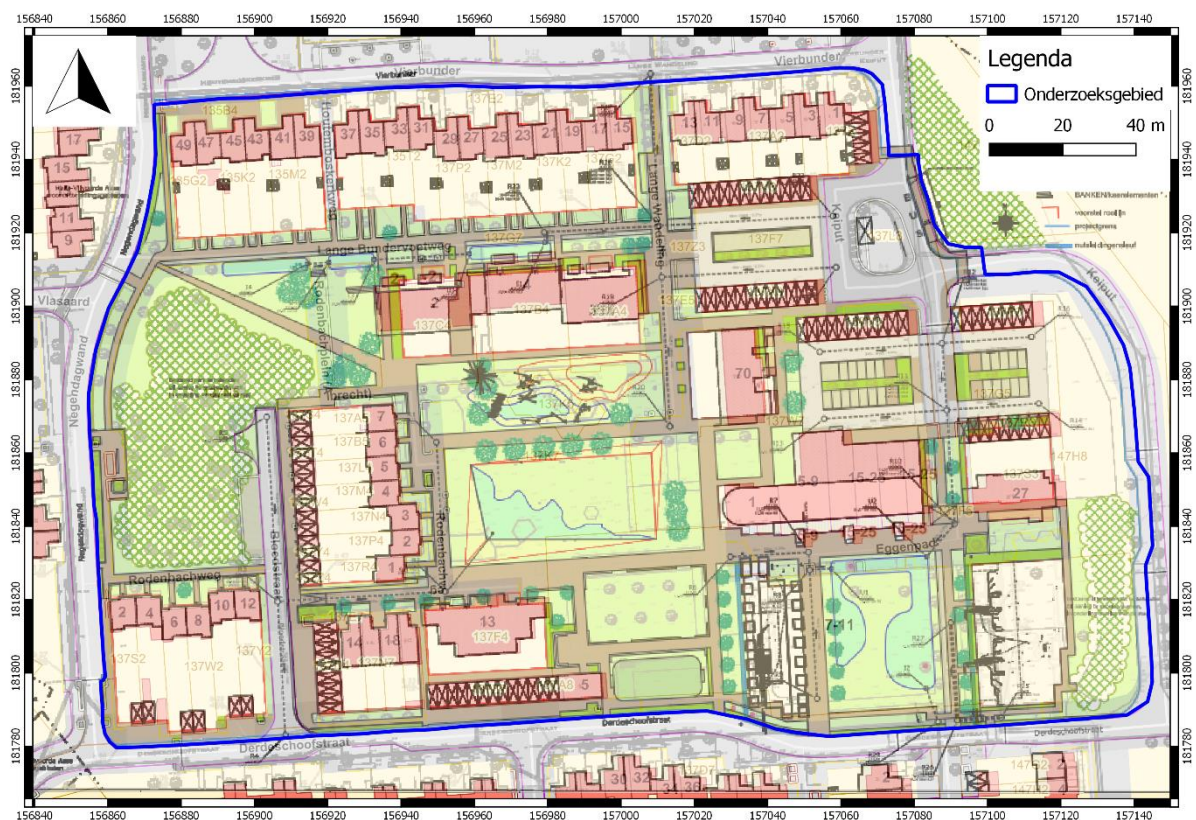
Figuur 2 - GRB kaart met aanduiding nutsleidingensleuf (geel) (bron: Geopunt 2017).

1. Het onderzoeksgebied ligt in een gunstige locatie op hoogte nabij open water waardoor het aantrekkelijk was voor menselijke occupatie.
2. Er zijn een groot aantal archeologische vindplaatsen gekend in de directe omgeving. Het gaat hierbij om sites vanaf het Bronstijd tot de Nieuwste Tijd.
3. De terrein ter hoogte van de nutsleidingensleuf is zeker sinds de 18de eeuw onbebouwd gebleven. Het gebied is pas in de jaren 1970 bebouwd geraakt, tijdens de realisatie van de wijk Houtem. Dit kan gunstig zijn voor de bewaring van eventueel aanwezige archeologische resten.
4. Er werden grondsporen teruggevonden in de directe omgeving, voornamelijk uit de metaaltijden en romeinse periode.

- De terrein ter hoogte van de toekomstige nutsleidingensleuf omvat slechts een zeer klein oppervlakte van ca. 30m². Bovendien beperken de werken hier zich tot het graven van een smalle sleuf (<1m) met een maximale diepte van 1.1 meter, waardoor de kans om archeologische sporen aan te treffen heel laag is.

Wanneer bovenstaande argumenten worden opgenomen bij een kosten-batenanalyse dan weegt het potentieel tot kennisvermeerdering hier niet op tegen de kosten die verder archeologisch onderzoek hier met zich meebrengen. Het terrein is te klein om bij archeologisch onderzoek tot voldoende archeologische kenniswinst te leiden. Bijgevolg valt verder archeologisch onderzoek ter hoogte de nutsleidingensleuf niet te verantwoorden en wordt de vrijgave voor deze delen van het onderzoeksgebied geadviseerd. Hierbij dient opgemerkt te worden dan ondanks de vrijgave van deze zones, de meldingsplicht voor archeologische resten nog steeds geldt.

Groenaanleg, groenwerken

Figuur 3 - GRB kaart met aanduiding toekomstige werken (bron: opdrachtgever 2017).

- Het onderzoeksgebied ligt in een gunstige locatie op hoogte nabij open water waardoor het aantrekkelijk was voor menselijke occupatie.
- Er zijn een groot aantal archeologische vindplaatsen gekend in de directe omgeving. Het gaat hierbij om sites vanaf het Bronstijd tot de Nieuwste Tijd.
- Het onderzoeksgebied is zeker sinds de 18de eeuw onbebouwd gebleven en word pas in de jaren '70 bebouwd tijdens de realisatie van de wijk Houtem. Dit is minder gunstig voor de bewaring van eventueel aanwezige archeologische resten.

4. Er werden tot nog toe weinig prehistorische sporen teruggevonden in de directe omgeving, de meeste gekende locaties betreffen de metaaltijden en romeinse periode.
5. De ingrepen in de bodem betreffen hier het zaaien van gras, het kappen en snoeien van bomen. Het betreft plaatselijke ingrepen die de ingrepen tijdens de realisatie van de wijk Houtem niet overstijgen.

Wanneer bovenstaande argumenten worden opgenomen bij een kosten-batenanalyse dan blijkt dat het potentieel tot kennisvermeerdering hier niet opweegt tegen de kosten van verder onderzoek. Bijgevolg wordt hier geen verder onderzoek met ingreep in de bodem geadviseerd. De ingrepen zijn lokaal en de diepte ervan is beperkt, waardoor de mogelijk steeds intacte archeologisch interessante lagen bewaard blijven. Bijgevolg valt verder archeologisch onderzoek ter hoogte de groenaanleg niet te verantwoorden en wordt de vrijgave voor deze delen van het onderzoeksgebied geadviseerd. Hierbij dient opgemerkt te worden dan ondanks de vrijgave van deze zones, de meldingsplicht voor archeologische resten nog steeds geldt.

3 GEMOTIVEERD ADVIES

Deze archeologienota werd opgesteld door ABO NV naar aanleiding van riolerings- en aanverwante infrastructuurwerken, groenaanleg, de aanleg van wadi's en infiltratiegrachten rond het Rodenbachplein in wijk Houtem, te Vilvoorde (provincie Vlaams-Brabant). Het doel van dit onderzoek is driedelig. Ten eerste wordt op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten te verwachten zijn op het terrein. Ten tweede wordt nagegaan hoe goed deze archeologische resten zijn bewaard en in hoeverre ze zijn bedreigd door de geplande bouwwerken. Ten derde wordt nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is.

- 1) Uit het historische en landschappelijk onderzoek (hfsk. 3 en 4) blijkt dat het terrein op droge zandleembodems is gelegen. Gezien de nabijheid van water en de ligging op een drogere zandrug was het een mogelijke aantrekkingspool voor bewoning vanaf de prehistorie. Het gebied is geschikt voor landbouw en verbouwing van andere teelten. Archeologische sporen in de omgeving zijn in grote mate aanwezig. Zo werden er sporen aangetroffen uit overwegend de metaaltijden en Romeinse periode maar ook uit de bronstijd en de middeleeuwen.
- 2) Uit een analyse van het huidige landschap blijkt dat het onderzoeksgebied verstoord is door de aanleg van de wegenis en reeds bestaande nutsleidingen. Zo werd over bijna het ganse studiegebied een wegkoffer aangelegd tot minstens -0.45 m MV onder het huidige loopvlak. Een dergelijke diepte verstoord reeds (lokaal) de bovenkant van de C- en B-horizont waarin potentiële archeologische sporen zich bevinden. Ook heeft de aanleg van nutsleidingen, daar waar aanwezig, de bovenste 3m van de bodem danig verstoord. De kans dat er ter hoogte van deze nutsleidingen nog archeologische sporen te vinden zijn, is gering.
- 3) De werken voorzien hoofdzakelijk in de aanleg van een tot twee smalle sleuven. Het wordt op die manier zeer moeilijk om ruimtelijk inzicht te verkrijgen in eventueel aanwezige sporen. Binnen dit project worden er door de opdrachtgever wel wadi's en infiltratiegrachten aangelegd, waarbij mogelijk intacte bodemopbouw wordt aangeraakt. Deze ingrepen zijn echter te versnipperd qua locatie om voldoende archeologisch inzicht te verkrijgen en te leiden tot potentiële archeologische kenniswinst.

Uit 1, 2 en 3 kan geconcludeerd worden dat de verwachting om archeologische resten aan te treffen voor het traject op de verschillende wegen en groenaanleg binnen de wijk Houtem niet onbestaande is. Vanwege de beperkte kijkvensters die de werken bieden is het echter moeilijk om ruimtelijk inzicht te verkrijgen in eventueel aanwezige sporen en is er aldus een laag potentieel aan archeologische kenniswinst. Wij adviseren voor het traject van de verschillende wegen en de groenaanleg dan ook geen verder onderzoek. Voor het aanleg van de wadi's en de infiltratiegrachten wordt eveneens een vrijgave geadviseerd. **Samengevat adviseren wij een vrijgave voor het gehele onderzoeksgebied.**

Bibliografie

Bats M., J. Bastiaens & Ph. Crombé. 2006. "Prospectie en waardering van alluviale gebieden langs de Boven-Schelde. CAI-project 2003-2004." In Cousserier K., E. Meylemans & I. In 't Ven (red.) CAI-II *Thematische inventarisatie- en evaluatieonderzoek. VIOE-Rapporten 2*: 75-100.

Bats M., B. Klinck, L. Meersschaert & J. Sergeant. 2004. "Verkenkend en waarderend booronderzoek in het alluvium van de Schelde." *Notae Praehistoricae* 24: 175-179.

Belgisch Kenniscentrum over Welzijn op het Werk 2016: Werkzaamheden in de nabijheid van ondergrondse nutsleidingen [Online] <https://www.beswic.be/nl/blog/werkzaamheden-nabijheid-van-ondergrondse-nutsleidingen> (geraadpleegd op 17 januari 2017).

Borsboom A. & P. Verhagen. 2012. *KNA Leidraad. Inventariserend Veldonderzoek. Deel: Proefsleuvenonderzoek (IVO-P)*. Amsterdam: Stichting Infrastructuur Kwalietsborging Bodembeheer.

Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg 2016: Arbeidsreglementering [Online], <http://www.werk.belgie.be/defaultTab.aspx?id=387> (geraadpleegd op 17 januari 2017).

Ghijssels Y. en J. Achten, 2015: Werken in de nabijheid van ondergrondse installaties. Praktische Gids voor Aannemers. Federale Verzekering, Brussel.

Groenewoudt B.J. 1994. "Prospectie, waardering en selectie van archeologische vindplaatsen: een beleidsgerichte verkenning van middelen en mogelijkheden". (Proefschrift Universiteit van Amsterdam). *Nederlandse Archeologische Rapporten 17*. Amersfoort: Rijksdienst Oudheidkundig Bodemonderzoek.

Haneca K., Debruyne S., Vanhoutte S. en Eryvynck A. 2016. "Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven – Op zoek naar een optimale strategie". *Onderzoeksrapport agentschap Onroerend Erfgoed 48*. Brussel: agentschap Onroerend Erfgoed.

"Preventiemaatregelen" In: Veiligheidsnota's Bouwbedrijf: Werken Langs en In Sleuven. Vademecum van het nationaal actiecomité voor veiligheid en hygiëne in het bouwbedrijf N.A.V.B., 2002, bundel nr. 96: 6-20.

Ryssaert C., Y. Perdaen, W. De Maeyer, P. Laloo, W. De Clercq & Ph. Crombé. 2007. "Searching for the stone Age in the Harbour of Ghent. How to combine test trenching and Stone Age Archaeology." *Notae Praehistorica* 27: 69-74.

Tol, A.J., J.W.H.P. Verhagen, A. Borsboom & M. Verbruggen. 2004. *Prospectief boren: een studie naar de betrouwbaarheid en toepasbaarheid van booronderzoek in de prospectiearcheologie. RAAP Archeologisch Adviesbureau. Rapport 1000*. Amsterdam.

"Uitgravingen" In: Veiligheidsnota's Bouwbedrijf: Veiligheid op Kleine Bouwplaatsen. Vademecum van het nationaal actiecomité voor veiligheid en hygiëne in het bouwbedrijf N.A.V.B., 2002, bundel nr. 88: 6-20.

Verhagen J., E. Rensink, M. Bats & Ph. Crombé. 2011. "Optimale strategieën voor het opsporen van Steentijdvindplaatsen met behulp van booronderzoek. Een statistische perspectief." *Rapportage Archeologische monumentenzorg* 197: 35-38.